

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
Вх. № 23/К.С. 10/2006
Дата 24.01.2007

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул.Калоян1-а 1000 София, тел.986-28-61,987-55-13, факс 987-65-14,
e-mail VASarch@bitex.com

Изх.№ 32
Дата 23.12.2006 г.

К.ф. 10/2006 г. по искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката.
Изготвено от Ви. Савов
24.01.2007

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на Висшия адвокатски съвет
по конституционно дело № 10/2006 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 21.12.2006 г. сме конституирани като страна по конституционно дело № 10/2006 г., образувано по искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката.

В указания ни от съда срок представяме следното становище:

I. ЧЛЕН 154, АЛ.1 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕНЕРГЕТИКАТА ПРОТИВОРЕЧИ НА ЧЛ.19, АЛ.2 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.

Съгласно чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката задълженията на потребителите - неизправни длъжници към топлопреносното предприятие могат да се събират по реда на чл. 237, буква "к" от Гражданския процесуален кодекс, въз основа на извлечението от сметките на топлопреносното предприятие. Т.е. – топлопреносните предприятия ще могат да събират вземанията си срещу неизправните длъжници по улеснен ред, на извънсъдебно изпълнително основание, без да се води състезателен исков процес. Така въведената процедура, от една страна, създава неравнопоставеност във възможностите на топлопреносните предприятия и останалите стопански субекти да събират вземанията си, и от друга – затруднява защитата на правата на потребителите на

услугите на топлопреносните предприятия. И в двата случая е налице противоречие с разпоредбите на чл.19, ал.2 от Конституцията на Република България.

1. Чл.19, ал.2, пр.1 от Конституцията на Република България прогласява и гарантира еднакви правни условия за стопанска дейност на всички граждани и юридически лица. Това безспорно означава равенство както във възможностите за самото извършване на различните видове стопанска дейност, така и при гаранциите за защита от недобросъвестни и увреждащи действия от страна на останалите участници в гражданския оборот. Последното означава равенство по отношение правните възможности за сезиране на съответните съдебни и несъдебни органи за защита и реализация на свързаните с осъществяване на стопанската дейност права, в това число и при неизпълнение на договорните задължения. Липсата на такова равенство за субектите на стопанска дейност при един от основните аспекти на икономическата им активност – правото да се иска изпълнение на поетото с договор задължение – би представлявало създаване на привилегии за едни, респ. – дискриминиращо ограничение в правата за други. Правото само на топлопреносните дружества да събират вземанията си от своите длъжници, без да се налага да водят дву- или триинстанционен съдебен исков процес (в зависимост от размера на вземането), като получават изпълнителен лист въз основа само на извлеченията от собствените си сметки, безспорно представлява привилегия за тях в сравнение с всички останали стопански субекти, на които подобно право не е предоставено.

2. Защитата на потребителя е една от формите, чрез които законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност. Наистина, въздигнатата в конституционен принцип защита на потребителя от определящите за една икономика субекти – производители и търговци – е сериозна гаранция за равенството на извършващите стопанска дейност (чрез съответните правноорганизационни форми) граждани и юридически лица. Възможността потребителят като краен адресат на различните видове стопанска дейност активно да влияе на основните икономически субекти, защитавайки правата си с еднакви правни средства по отношение на всички, способства за това никой икономически отрасъл или обособени по произволен критерий икономически субекти да не могат да получат привилегии за сметка на други. Т.е. – последователното прилагане на принципа за защита на потребителя е гаранция за равнопоставеността пред закона на стопанските субекти по отношение възможността им да извършват стопанска дейност, от една страна, и от друга - гарантирането на всички граждани и юридически лица на еднакви правни условия за стопанска дейност е немислимо без гарантиране на възможността потребителят като краен адресат на стопанската дейност да защитава правата си. Въвеждането на привилегии по отношение на определени стопански субекти неизбежно рефлектира върху правата на потребителите, и ограничаването на правото на защита на потребителя по отношение само на някои стопански субекти създава неравнопоставеност в правните условия за извършване на стопанска дейност.

Това определя противоконституционността на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката поради противоречието на тази разпоредба с принципа на свободната стопанска инициатива и чл.19, ал.2 от Конституцията на република България.

I. ЧЛЕН 154, АЛ.1 ОТ ЗАКОНА ЗА ЕНЕРГЕТИКАТА ПРОТИВОРЕЧИ НА ЧЛЕН 56 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.

Чл.56 от Конституцията на Република България прогласява принципа на защита на правата и законните интереси на гражданите. Тази защита се осъществява основно чрез органите на независимата съдебна власт, по начините и със средствата, предвидени в непосредствено действащата конституция и останалото законодателство. Всеки гражданин може да се обърне към съда и да използва предоставените му от законодателството ефикасни средства за защита. Чл.13 от

Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (в сила за Република България от 07.09.1992 г.), която съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията е част от вътрешното ни законодателство и се ползува с предимство пред онези норми на същото, които ѝ противоречат, изисква всеки, чиито права и свободи, предвидени в конвенцията, са нарушени, да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция.

Предвиденото в чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката събиране на вземанията на топлопреносните дружества чрез издаване на изпълнителен лист само на основание извлечения от сметките на самите дружества категорично стеснява възможностите на потребителите да упражняват конституционно гарантираното си право на защита. Наистина, налице е принципната възможност на чл.250 ГПК за възражение от страна на длъжника по образуваното от топлопреносното дружество изпълнително дело, което възражение трябва да бъде подкрепено с убедителни писмени доказателства. Изхождайки от спецификата на отношенията между топлопреносните дружества и потребителите на техните услуги и липсата на каквато и да възможност за участие и контрол от страна на потребителите върху процеса на ценообразуване и начисляване на сметките от страна на дружествата, възможността за представяне на убедителни писмени доказателства в коментираното производство на практика не съществува. От друга страна, самото задължение на потребителя да доказва липсата на претендираните от топлопреносното дружество задължения представлява въвеждане на допълнителна тежест само за клиентите на тези дружества, и обръща в техен ущърб тежестта на доказване в гражданския процес, в нарушения на основополагащия за него и закрепен в чл.4, ал.2 ГПК принцип за равнопоставеност на страните и еднакво приложение на закона спрямо всички.

Приемането на атакуваната разпоредба на чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката безспорно има за цел улесняване събирането на вземанията на определена категория стопански субекти, за сметка на безспорни правни принципи и конкретни конституционни текстове. Типичен пример на законодателство "по целесъобразност" ("извънредно", конюнктурно законодателство, изхождащо от определени технически и политически съображения), поставящ на съмнение практическото функциониране на правовата държава, каквато е Република България съгласно Конституцията.

В случая се излиза и извън рамките на прогласения в Преамбюла на Конституцията върховен принцип по отношение правата на личността, нейното достойнство и сигурност, за сметка на конюнктурни и утилитарни икономически съображения.

Атакуваната норма е характерна за времето на централизираната планова социалистическа икономика, когато защитата на държавните монополни предприятия беше синоним на защита на обществения интерес и на практика представляваше открита икономическа принуда от страна на държавата в полза на действащи от нейно име непазарни субекти, натоварени от страна на държавата с изпълнение на държавните цели в икономическата област.

Това означава, че чл.154, ал.1 от Закона за енергетиката противоречи на чл.56 от Конституцията на Република България.

ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ
СЪВЕТ:

